

Ai về chợ nổi miền Tây...

Ghi chép của: TÔ PHỤC HUNG

Chợ nổi xưa...

*Chợ đã nổi từ nửa đêm về sáng
Ta vẫn chìm từ giữa bữa hoàng hôn
Em treo bèo Cái Răng, Ba Láng
Ta thương hồ Vàm Xáng, Cần Thơ*

Chợ nổi miền Tây

Du lịch về miền Tây mà không đến du ngoạn chợ nổi xem như là một thiếu sót lớn của du khách. Có lẽ cũng không ai xác định rõ chợ nổi có tự bao giờ, chỉ biết rằng nó có mặt từ rất xa xưa,

riêng miền sông nước Nam Bộ mới sở hữu loại hình này và ngày càng phát triển.

Người xưa kể rằng, chợ nổi chỉ xuất hiện ở những điểm giao thông đường thủy thuận lợi, đông dân cư. Mặt sông làm nơi mua bán giao thương hàng hóa không quá rộng mà cũng không quá hẹp, đáy sông không cạn quá mà cũng không sâu quá để các phương tiện neo đậu ghe, xuồng một cách dễ dàng. Việc mua bán diễn ra trên sông, trên các ghe xuồng của người bán lẫn người mua. Chợ họp cả ngày, nhưng thường nhộn nhịp nhất vào buổi sáng sớm. Hàng hóa, phổ biến là các loại trái cây, nông sản thực phẩm. Ghe xuồng nào cũng treo một cây tre trên đó có cột sản phẩm các loại hàng hóa mình muốn bán gọi là “bèo” như: cam, bưởi, quýt, khóm, dừa...

Thương hồ chợ nổi thường nói vui, treo “cây bèo” như vậy chứ có nhiều hàng hoá “treo” nhưng không bán được như quần áo mang theo thay đổi suốt thời gian mua bán dài ngày, phải giặt giũ nước sông rồi treo vào thành ghe. Ngược lại có loại hàng hoá “không treo được” mà vẫn bán như: nước giải khát, các món ăn... Đã vậy có cả trường hợp “treo cái này bán cái khác” như: treo lá dừa nhưng lại bán thuyền, ghe....

Ở miền Tây hiện nay, có một số chợ nổi khá nổi tiếng như: Cái Bè (Tiền Giang), Phụng Hiệp (Hậu Giang), Cái Răng, Phong Điền (TP Cần Thơ), Châu Đốc (An Giang). Có nhiều gia đình nổi ▶

► tiếp nhau nghề mua bán trên chợ nổi hàng mấy mươi năm theo kiểu cha truyền con nối. Thương hồ xưa chủ yếu ghe chèo bằng tay, khá hơn một chút chỉ có máy “Kô le” nên thường canh con nước xuôi mà đi cho đỡ tốn xăng hay sức người. Có khi phải chèo mấy ngày mới đến điểm mua bán. Nhộn nhịp nhất là vào các dịp lễ, Tết như: đoàn ngọ, trung thu, thanh minh, nguyên đán, hàng hóa dập dìu, ghe xuồng chèo kín mặt sông. Chuyện mua bán diễn ra nhanh chóng, “mối lái” với nhau ít chuyện nói thách giá cả, có khi bán chuyển này chuyển sau mới thu tiền gọi là bán “gối đầu”. Rất thú vị với những gia đình “sui gia” thông qua việc mua bán trên cạn dưới sông. Khi chợ dần tan thường vào sáng sớm, các bạn ghe cánh đàn ông “neo” xuồng ghe cạnh nhau khề khà ly rượu, hay đánh cờ tướng giải khuây, cánh đàn bà thì sửa soạn lại hàng hóa, giặt giũ quần áo, nấu nướng chuẩn bị bữa cơm, “kiếm tiền” coi lời lỗ thế nào. Đêm về, ánh sáng từ các ghe thường chỉ leo lét do dùng đèn dầu “hột vịt”, mấy ghe sang hơn thì thỉnh thoảng dùng đèn “măng xông” nhưng khá hiếm hoi. Hồi đó, giải trí chỉ có ra-đi-ô hay máy hát đĩa. Chỉ tội mấy đứa nhỏ theo cha mẹ bán buôn quanh năm thường “mù chữ”.

Chợ nổi xưa vốn mang tính tự nhóm, tự tan. Miền Tây là xứ có trái cây quanh năm, khoai, củ, rau quả rất đa dạng và phong phú cho nên mùa nào cũng có thể đi mua bán những mặt hàng này được. Thêm vào đó, thiên nhiên vốn ưu đãi với hệ thống sông ngòi, kênh rạch chằng chịt, tạo điều kiện thuận lợi cho xuồng, ghe đi khắp nơi trong đồng bằng, bạn hàng rất thuận tiện mua gom để bán lại với số lượng nhiều, giá rẻ.

Các chợ nổi thường hoạt động tự phát từ xưa đến nay, không có sự quản lý hành chính, không bị thu thuế. Chợ nổi tự phát là do những người

buôn bán trên sông đã lâu, cùng với những người nông dân làm vườn và một số người buôn bán nhỏ lẻ ở địa phương hình thành nên. Mặc dù chợ tự phát nhưng các thương nhân cho neo đậu ghe theo trật tự, không để xảy ra cãi vã, đánh lộn.

... đến chợ nổi nay

Ngày nay, xuất hiện ngày càng nhiều chợ nổi tự phát, nhất là ở các điểm giao thương của các nhánh sông. Việc mua bán trở nên nhộn nhịp hơn, hàng hóa nhiều mẫu mã, chủng loại không chỉ là trái cây, rau củ thuần túy như trước đây, giá cả cũng phải chắt. Đại đa số các ghe, xuồng được coi nơi to rộng để chở được nhiều hàng hóa hơn. Động cơ thủy phát triển ồ ạt với nhiều loại máy ghe rất đắt tiền, rút ngắn thời gian đi lại. Giá cả thỏa thuận, mặt hàng trao đổi là gì, số lượng hàng bao nhiêu, cứ dùng điện thoại giao dịch là xong. Có khá nhiều ghe buôn chở theo cả xe hơn đa để khi rảnh rỗi đem lên bờ “du ngoạn” hay làm ăn, kiếm mối hàng cho chuyển về. Các ghe thường trang bị ti vi màu, đầu đĩa, có người sắm cả giàn ka-ra-ô-kê “xịn” tha hồ hò hát trên sông. Bây giờ đã xuất hiện nhiều gia đình thương hồ với nhiều thế hệ cùng chung sống trên ghe lớn. Có những chiếc ghe như “căn hộ di động” đầy đủ tiện nghi trên sông nước với những chậu hoa kiểng đắt tiền, các loài vật nuôi. Đặc biệt, đã có những ghe lớn với nhiều sinh hoạt giải trí, ăn uống trên sông như quán nhậu, ca cổ, cà phê... phục vụ thương khách. Bạn ghe các chợ nổi bây giờ không chỉ buôn bán trong nước mà còn vươn tới các nước lân cận như Cam-pu-chia, Thái Lan, Lào, Trung Quốc... Nhưng muốn đi xa phải cần đến những phương tiện có tải trọng lớn, nhân công đông. Người điều khiển phương tiện giờ “hiện đại” hơn với đủ loại bằng cấp, chứng chỉ hành nghề do Nhà nước quy định không như xưa tài công không “mảnh giấy lộn lừng” vẫn cứ lái ghe, xuồng mua bán khắp nơi, chủ yếu nhờ vào kinh nghiệm nhiều năm trên sông nước. Việc neo đậu mua bán cũng phải tuân theo sự hướng dẫn của các ngành chức năng để tránh ùn tắc giao thông thủy.

Dù xưa hay nay, chợ nổi miền Tây vẫn vậy, vẫn mang dáng dấp của một kiểu giao thông “đặc chủng” sông nước Nam Bộ, vừa thân mật gần gũi, giản đơn, văn hóa, tạo nguồn cảm hứng phong phú dạt dào để các văn nghệ sĩ cho ra đời nhiều tác phẩm thơ, ca, nhạc, họa... về chợ nổi với mạch chảy cảm xúc vô cùng. Còn với những du khách, đã đến chợ nổi rồi dù chỉ một lần cũng cảm thấy thương thương, nhớ nhớ những con người chân chất thật thà, nhớ lắm những chiếc xuồng ghe neo đậu trên sông đang kết nối những mảnh đời sống kiếp thương hồ lênh đênh sông nước... ■

Cây “bẹo” trước các mũi ghe xuồng trên chợ nổi